

"ท้องถิ่น" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทยช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ. 2435

นายนิสิต นิกักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-249-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THAI ELITES' PERCEPTION OF "THONGTHIN"
DURING THE GOVERNMENT REFORM OF 1892

MR. PICHIT PITUK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in History

Department of History

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic year 1997

ISBN 974-638-249-7

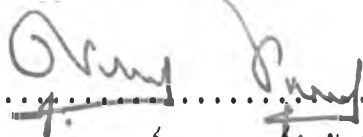
หัวข้อวิทยานิพนธ์ "ท้องถิ่น" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทยช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435

โดย นายพิชิต นิกักษ์

ภาควิชา ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ฉลอง สุนทราวาณิชย์

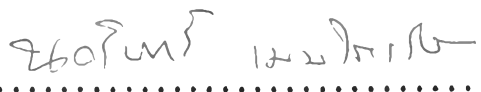
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์แก้วรัตน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาด บุนนาค)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ฉลอง สุนทราวาณิชย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุด จอนเจ็ดสิน)

พิชิต พัทธ์ : "ท้องถิ่น"ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทยช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง
พ.ศ.2435 (THAI ELITES' PERCEPTION OF "THONGTHIN" DURING
THE GOVERNMENT REFORM OF 1892)

อ. ที่ปรึกษา : อาจารย์ฉลอง สุนทราวาณิชย์, 200 หน้า. ISBN 974-638-249-7

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาการรับรู้ของชนชั้นนำไทยที่มีต่อ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ เช่น "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" "ล้านนา" และ"หัวเมืองมลายู" ในช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435 อันหมายถึงช่วงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ระหว่าง พ.ศ.2411-2453 เป็นสำคัญ รวมทั้งศึกษาปัจจัยและกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ ตลอดจนการดำเนินการปฏิรูปการปกครอง "ท้องถิ่น" ของชนชั้นนำไทยด้วย

การศึกษาพบว่า ในรัฐแบบจารีตไทยที่เรียกว่า "รัฐจักรวรรดิ" การรับรู้ของชนชั้นนำไทยยอมรับ "ความเป็นอิสระ" ของ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ เช่น "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" "ล้านนา" และ"หัวเมืองมลายู" ที่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างศูนย์กลางกับ "ท้องถิ่น" เหล่านี้เป็นแบบหลวม ๆ ได้ แต่ในช่วงสมัยปฏิรูปการปกครองของรัชกาลที่ 5 พ.ศ.2411-2453 ชนชั้นนำไทยไม่สามารถยอมรับอำนาจการปกครองของรัฐแบบจารีตได้ โดยเห็นว่า "ความล่าช้า" "ความเกียจคร้าน" "การไร้การศึกษา" "ความไร้ระเบียบวินัยและกฎหมายอันนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม" "การไร้ประสิทธิภาพในการจัดการกับภาษี" ฯลฯ เป็น "ข้ออ่อนด้อย" และเป็น "ปัญหา" ของ "ท้องถิ่น" เหล่านั้น ความเปลี่ยนแปลงในการรับรู้ของชนชั้นนำไทยดังกล่าว จึงนำไปสู่การปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435 ส่งผลให้ "ท้องถิ่น" ที่มี "ความเป็นอิสระ" ของรัฐแบบจารีตเปลี่ยนมาเป็น "ท้องถิ่น" ที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะขึ้นต่อศูนย์กลางอำนาจกรุงเทพฯ อย่างเข้มข้นในความหมายของรัฐแบบใหม่

ภาควิชา...ประวัติศาสตร์.....

สาขาวิชา...ประวัติศาสตร์.....

ปีการศึกษา...2540.....

ลายมือชื่อนิสิต...พิชิต พัทธ์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C710361 MAJOR HISTORY
KEY WORD:

THAI ELITES' PERCEPTION / "THONGTHIN" / THE GOVERNMENT REFORM
OF 1892

PICHIT PITUK : THAI ELITES' PERCEPTION OF "THONGTHIN"
DURING THE GOVERNMENT REFORM OF 1892. THESIS ADVISOR :
CHALONG SOONTRAVANICH. 200 pp. ISBN 974-638-249-7

The objective of this thesis is to study Thai elites' perception of "Thongthin", namely the Lao settlements in Isan, Lanna and the Malay states in the South, during the period of the government reform of Rama V (1868-1910). This includes the factors and the process of change in the Thai elites' perception of, as well as the reform process that followed as applied to, these "thongthins".

The research finds that under the "Chakravarti State" during the traditional/pre-modern period, Thai elites could accept the 'independence' of "thongthins". In other words, the relations between the court and the "thongthins" were rather loose and, generally, only proofs of loyalty were required from "thongthins". However, during the period of the government reform in the reign of Rama V, the Thai elites no longer accepted such principle of the traditional state system. They began to perceive that there existed in "thongthins" many "weaknesses" and "problems", notably among them were the "backwardness", the "laziness", the "uneducatedness", the "lack of law and order which led to the prevalence of crimes", and the "inefficiency" of tax collection. Such change in Thai elites' perception of these "thongthins" eventually provided the basis for the government reform of 1892. "Independent thongthins" of the traditional period were therefore transformed into "thongthins" of the modern Thai state, increasingly subjected to much tighter control of the central government at the royal court.

ภาควิชา.....ประวัติศาสตร์.....

สาขาวิชา.....ประวัติศาสตร์.....

ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต..... พิชิต พัททกำจร.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่อคณาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะสำเร็จลงไม่ได้เลยถ้าปราศจากผู้ให้กำเนิดของผู้เขียนทั้งสองท่าน คือ คุณพ่อกำนันทองสมุทร-คุณแม่จันทร์เพ็ญ นิตักษ์ รวมทั้ง น.พ.พิสฤษฎ์ นิตักษ์ อาจารย์รุ่งเพชร สุริฉาย (นิตักษ์) และอาจารย์นิพนธ์ นิตักษ์ คือ "พี่ชาย-พี่สาว-น้องชาย" ที่ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้เขียนทุกวิถีทาง ทำให้มีวันนี้จนได้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ณลอง สุนทราวาณิชย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาด้วยความเมตตาและอดทน และให้โอกาสในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนลุล่วงมาด้วยดี ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาด บุนนาค ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และอาจารย์ ดร.สุด จอนเจดสิน ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบ และได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์จนสำเร็จในที่สุด รวมทั้ง อาจารย์วารุณี โอสธารมย์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำด้วยดี เมื่อครั้งเสนอความคืบหน้าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณ "เพื่อนร่วมรุ่น" ทุกคนที่ให้ความเป็นกันเอง และช่วยเหลือตลอดเวลา 4 ปีเต็มที่ได้มีโอกาสศึกษาร่วมกัน และคงจะลืมไม่ได้สำหรับ "พรรคพวก" ที่ให้ความช่วยเหลือต่างกรรมต่างวาระ คือ ครูประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ คุณชานทอง ดาลาด คุณเสมศักดิ์ แก้วโสภา คุณลำพูน มนูญิล อาจารย์สมใจ โลหะบุตรตระกูล คุณณงนุช ต้นอำไพ คุณกนกวรรณ ระลึก คุณมานัส ชำนาญจิตร คุณสมวงศ์ อัครพงษ์ไพศาล และคุณพิษณุ ไชยมงคล จึงขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายที่สุด "น้ำเพชร เกษหอม" ซึ่งเป็นเสมือนแรงบันดาลใจ เพราะหากปราศจากเธอผู้นี้แล้ว วิทยานิพนธ์เล่มนี้คงจะออกมาไม่ได้อย่างสิ้นเชิง สำหรับเธอแล้วจึงมากกว่าคำว่าขอบคุณ

นิชิต นิตักษ์

สลัมคลองเตย กรุงเทพฯ

14 พฤษภาคม 2541.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	8
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	9
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	9
บทที่ 2 รัฐแบบจารีตไทยก่อนการปฏิรูปการปกครอง พ.ศ. 2435.....	10
2.1 การอภิปรายเกี่ยวกับสาเหตุของการปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435.....	10
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับรัฐและกษัตริย์ในรัฐแบบจารีตไทย.....	14
2.3 รัฐแบบจารีตไทยก่อนการปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435.....	21
× 2.3.1 ลักษณะของอำนาจรัฐแบบจารีตไทย.....	21
× 2.3.2 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของส่วนกลางกับ "ท้องถิ่น"	29
× 2.3.3 อำนาจของ "ท้องถิ่น" ในรัฐแบบจารีตไทย.....	34
2.3.4 สภาพการปกครอง "ท้องถิ่น" สมัยรัฐแบบจารีต ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทย.....	36
2.3.4.1 สภาพการปกครองของ "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" ในรัฐแบบจารีต.....	36
2.3.4.2 สภาพการปกครองของ "ล้านนา" ในรัฐแบบจารีต.....	40
2.3.4.3 สภาพการปกครองของ "หัวเมืองมลายู" ในรัฐแบบจารีต.....	44

2.4 ว่าด้วยรัฐแบบใหม่ : รัฐเชิงดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน.....	47
บทที่ 3 "ท้องถิ่น" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทยช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435.....	60
3.1 บั๊จจัยและการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของชนชั้นนำไทย.....	60
3.2 "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทยช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435.....	68
3.2.1 "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" : ประวัติความเป็นมา.....	68
3.2.2 "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทย.....	75
> 3.2.3 "ลาว" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทย.....	90
3.3 "ล้านนา" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทยช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435.....	101
3.3.1 "ล้านนา" : ประวัติความเป็นมา.....	101
* 3.3.2 "ล้านนา" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทย.....	105
> 3.3.3 "คนล้านนา" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทย.....	115
3.4 "หัวเมืองมลายู" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทยช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435.....	117
3.4.1 "หัวเมืองมลายู" : ประวัติความเป็นมา.....	117
3.4.2 "หัวเมืองมลายู" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทย.....	121
บทที่ 4 การจัดการกับ "ท้องถิ่น" ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5.....	134
4.1 การดำเนินการและจัดการกับ "อีสาน".....	134
4.2 การดำเนินการและจัดการกับ "ล้านนา".....	150
4.3 การดำเนินการและจัดการกับ "หัวเมืองมลายู".....	164
บทที่ 5 บทสรุป.....	170
รายการอ้างอิง.....	173
ประวัติผู้เขียน.....	200